

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
Гуманітарний факультет
Кафедра суспільних дисциплін

 «ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної роботи
Олександр ПОЛІЩУК
«29» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

Галузь знань: А Освіта

Спеціальність: А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

Освітній рівень: другий (магістерський)

Освітній компонент: обов'язковий

Робоча програма освітнього компонента «Навчальна практика» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта).

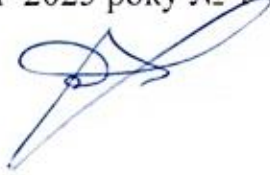
28 серпня 2025 року. 9 с.

Розробник: Гамрецька Галина Степанівна, кандидат філософських наук, доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Протокол від «26» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри

Володимир ОСТРОВИЙ

Погоджено з гарантом освітньо-професійної програми Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

«26» серпня 2025 року

Гарант освітньо-професійної програми Оксана ГРИНЧИШИН

Схвалено науково-методичною радою Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Протокол від «27» серпня 2025 року № 1

Голова науково-методичної ради

Олександр ПОЛІЩУК

Затверджено вченою радою Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Протокол від «28» серпня 2025 року № 8

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень	Характеристика освітнього компонента	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань А Освіта	Обов'язковий	
Модулів – 1	Спеціальність А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 135		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Лекції	
		Практичні, семінарські	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		Індивідуальні завдання –	
		Вид контролю: залік	

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета практики: забезпечення зв'язку між науково-теоретичною та практичною підготовкою здобувачів освіти до організації освітнього процесу з вивчення історії та громадянської освіти у закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти на засадах особистісно-орієнтованого, інтегрованого та компетентнісного підходів; формування у студентів здатності здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати.

Завдання практики:

1. Ознайомлення з особливостями організації навчання історії та громадянської освіти у закладах освіти.
2. Проведення педагогічного спостереження за освітнім процесом у закладах освіти.
3. Аналізування освітніх програм, модельних навчальних та навчальних програм, ознайомлення із навчальною літературою з історії та громадянської освіти.
4. Застосування різних методів педагогічного дослідження – спостереження, методу бесіди, анкетування, методу вивчення навчальної документації та робіт здобувачів освіти для об'єктивної узагальненої оцінки педагогічного процесу.
5. Спостереження за професійною діяльністю вчителів історії а громадянської освіти, розширення професійних контактів, вивчення перспективного педагогічного досвіду.
6. Набуття студентами професійних навичок роботи з освітніми платформами.
7. Вивчення наукової та методичної літератури з метою теоретичного осмислення і оптимізації навчального процесу.
8. Формування уміння аналізу педагогічного процесу (навчального заняття, різних видів науково-дослідницької роботи).

9. Формування умінь організовувати науково-методичні зібрання, готувати тези виступів, здійснювати апробацію результатів дослідження.

Пререквізити: «Технології навчання історії та громадянознавства», «Теорія педагогічної діяльності».

Постреквізити: «Виробнича практика».

Відповідно до освітньо-професійної програми Середня освіта (Історія та громадянська освіта) під час навчальної практики передбачено формування у студентів таких **компетентностей**:

ІК. Здатність розв'язувати дослідницькі та/або інноваційні задачі у сфері історичної та громадянської освіти.

ЗК 01 Здатність виявляти національну й особистісну гідність, а також мовну стійкість і відповідальність у дотриманні мовного законодавства.

ЗК 02 Здатність до соціальної комунікації; розуміння та сприйняття принципів толерантності й соціальної справедливості, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки, здатність попереджувати та вирішувати конфлікти.

ЗК 03 Здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; забезпечувати функціонування інклюзивного освітнього середовища.

ЗК 04 Здатність виявляти ініціативу та генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 05 Здатність формувати у здобувачів освіти культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.

ФК 01 Знання та розуміння предметної області і професійної діяльності.

ФК 02 Здатність використовувати різні стратегії комунікації державною та іноземною мовами в професійній та науковій діяльності у сфері історичної та громадянської освіти.

ФК 03 Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати джерела історичної інформації; використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

ФК 05 Вміння моделювати у зміст історичної та громадянської освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання наукових основ історії та громадянознавства, методології дослідження історичного процесу у національному, європейському та світовому контекстах.

ФК 06 Здатність ефективно застосовувати у викладацькій та науково-дослідницькій роботі знання сучасних проблем теорії й методології історичної науки та історичної дидактики, а також знання основ геополітики та контроверсійних питань української історії.

ФК 10 Прагнення до саморозвитку та самовдосконалення у науково-педагогічній діяльності; здатність до поглиблення знань з історії, історичної дидактики та громадянознавства.

Освітній компонент «Навчальна практика» сприятиме досягненню таких **результатів навчання**:

ПРН 01 *Здатний (на)* до соціальної взаємодії та усвідомленого вибору; *займає* активну громадянську позицію.

ПРН 02 *Має* спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, умінь/навички розв'язання проблем історичної та громадянської освіти, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.

ПРН 03 *Знає і розуміє* зміст основних напрямів і шкіл сучасної історичної науки, головних проблем у розвитку історіографії, основні аспекти теоретико-методологічного дискурсу історичних досліджень у просторі конструювання минулого

ПРН 05 *Вільно обговорює* результати професійної діяльності, досліджень та інноваційних проєктів у сфері історичної та громадянської освіти державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН 08 Критично оцінює достовірність, надійність інформаційних джерел; демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси й інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, організації дистанційного та змішаного навчання.

ПРН 11 Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструє вміння формувати її у здобувачів освіти.

ПРН 13 Визначає, аналізує та характеризує педагогічні інновації, демонструє вміння інтегрувати інновації у власну педагогічну практику з метою цілеспрямованого вдосконалення, безперервного і самоорганізованого навчання.

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Змістовий модуль 1.

1. Настановна конференція. Ознайомлення студентів із завданнями та змістом навчальної практики, обов'язками практиканта. Ознайомлення з порядком ведення щоденників і робочих зошитів практики, спостережень і нотаток, збору й обробки матеріалів тощо.
2. Складання індивідуального графіку проходження практики.
3. Ознайомлення із документацією, науковою проблематикою, основними напрямками діяльності та плануванням роботи випускової кафедри.
4. Обговорення змісту й організаційного плану роботи з керівником практики.
5. Закріплення практикантів за навчальними групами для спостереження навчальних/виховних занять.
6. Визначення теми науково-методичного семінару, складу оргкомітету, напрямів роботи.
7. Планування роботи в ролі керівника науково-дослідницької роботи здобувачів освіти.

Змістовий модуль 2

1. Ознайомлення з роботою викладачів історії.
2. Спостереження навчальних занять з історії та громадянознавства відповідно до теми дипломного дослідження. Запис та аналізування спостережень у робочий зошит практиканта.
3. Підготовка планів-конспектів навчальних занять/виховних заходів.
4. Допомога викладачам у підготовці методичних матеріалів: розробка завдань для самостійних робіт та інструктажів до їхнього виконання; розробка методичного супроводу семінарських занять.
5. Збір, класифікація та систематизація методичного матеріалу для практичної частини кваліфікаційної роботи.
6. Робота з освітніми платформами/сервісами (реєстрація, укладання матеріалів, розробка тестових завдань, завдань для веб-квесту тощо).

Змістовий модуль 3.

1. Опрацювання наукової та методичної літератури.
2. Визначення стану розробки питань обраної наукової проблеми у вітчизняній та іноземній літературі.
3. Апробація основних теоретичних та практичних рекомендацій кваліфікаційної роботи: написання наукової статті/тез; виступ на науковому зібранні (конференції, науково-методичному семінарі тощо).
4. Участь в організації та проведенні науково-методичного семінару.
5. Складання рецензії на наукову/науково-методичну статтю відповідно до теми дипломного дослідження.
6. Участь в обговоренні змісту та структури наукової роботи здобувача освіти. Розробка наукового апарату курсової роботи.

7. Допомога в організації засідання наукового гуртка.
8. Участь у засіданні кафедри. Підготовка виступу на засіданні кафедри.

Змістовий модуль 4.

1. Оформлення документації практики.
2. Написання звіту.
3. Підготовка до заліку.
4. Участь у звітній конференції.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Навчальна практика проводиться у другому семестрі упродовж трьох тижнів. Студенти проходять практику на кафедрі суспільних дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. Під час практики студент виступає в ролі асистента викладача: спостерігає навчальні заняття з історії, веде щоденник, робочий зошит, у якому фіксує свої спостереження та робить щоденно аналіз власної навчально-виховної та науково-дослідницької діяльності. Керують практикою студентів викладачі кафедри суспільних дисциплін. Загальне керівництво педагогічною практикою здійснює завідувач виробничої практики.

За цей вид практики студентам виставляється залік. Після закінчення навчальної практики студенти здають керівнику практики академії звітні документи, які перевіряються та оцінюються ним. Робочі зошити з педагогічної практики повертаються студентам.

Перед початком педагогічної практики проводяться:

- *консультації* з фахової методики та методики науково-дослідницької роботи;
- *інструктаж* для студентів і керівників практики, в ході якого відбувається ознайомлення із завданнями та змістом практики; обговорюються організаційно-методичні засади цього виду практики;
- *допуск до практики*.

Для проходження педагогічної практики студенти обирають академічні групи, у яких мають спостерігати навчальні заняття з історії та здійснити інші види діяльності, передбачені програмою педагогічної практики.

Обов'язки суб'єктів педагогічної практики.

Обов'язки студентів:

- виконувати правила внутрішнього розпорядку закладу освіти, вимоги керівників практики, дотримуватись правил техніки безпеки і охорони праці;
- своєчасно виконувати всі види робіт, передбачені програмою педагогічної практики;
- вести робочий зошит і щоденник педагогічної практики;
- виконувати індивідуальні завдання керівників практики та адміністрації;
- оформити звітну документацію практики згідно вимог та реченню.

Обов'язки керівника практики академії:

- вчасно, згідно розкладу проводити консультації, надавати допомогу в проведенні різних видів діяльності;
- здійснити перевірку звітної документації практики студентів;
- провести захист педагогічної практики;
- вчасно здати завідувачу виробничої практики звітну документацію студентів і зробити записи в журналі обліку педагогічної практики та у залікових книжках.

5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Головним критерієм оцінки результатів педагогічної практики є рівень сформованості професійно значущих умінь та рівень професійної спрямованості майбутніх викладачів: зацікавленість у педагогічній професії, активність, творче та відповідальне ставлення до роботи викладача тощо.

Методи контролю: спостереження за самостійною діяльністю студентів. Форма контролю: залік. Система оцінювання: накопичувальна. Шкала оцінювання: 100-бальна.

Види контролю: підсумковий, який здійснюється у формі заліку. Студенти, які регулярно відвідували базу практики, виконали всі індивідуальні завдання, оформили звіт, робочий зошит і щоденник практики та іншу звітну документацію, вчасно їх подали, а також отримали схвальну характеристику з бази практики, отримують позитивну оцінку. Студенти, що не виконали програму практики і отримали незадовільний відгук з бази практики або незадовільну оцінку при складанні заліку, відраховуються з навчального закладу.

Розподіл балів, які отримують студенти за результатами практики, здійснюється відповідно до Положення про організацію навчального процесу в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії в умовах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи. Враховуючи завдання навчальної практики, розроблено орієнтовну систему оцінювання керівником практики академії цього виду практики.

Орієнтовна оцінка видів діяльності студентів у рейтинговій системі

№ з/п	Види діяльності	Оцінювальні бали
Обов'язкові бали		
1	Спостереження та аналізування навчальних занять з історії та громадянства відповідно до теми дипломного дослідження (не менше 5-ти)	10 балів
2	Конспекти навчальних занять/виховного заходу з історії з презентацією /відеоматеріалами тощо (не менше 2-х)	10 балів
3	Написання наукової статті/тез	10 балів
4	Публікація наукової статті/тез	5 балів
5	Виступ на конференції/науково-методичному семінарі	5 балів
6	Складання рецензії на наукову/науково-методичну статтю відповідно до теми дипломного дослідження	5 балів
7	Укладання матеріалів, розробка тестових завдань, завдань для веб-квесту тощо за допомогою освітньої платформи/сервісу (відповідно до теми дипломного дослідження).	5 балів
8	Розробка методичного апарату наукового дослідження.	5 балів
9	Допомога в організації та проведенні засідання наукового гуртка / участь у проведенні виховного заняття з історії / участь у засіданні кафедри	5 балів
10	Оформлення звітної документації	30 балів
10.1.	<i>Робочий зошит</i>	<i>10 балів</i>
10.2.	<i>Щоденник</i>	<i>10 балів</i>
10.3	<i>Звіт</i>	<i>10 балів</i>
11.	Захист практики	10 балів
11.1.	<i>Змістовність виступу</i>	<i>5 балів</i>
11.2.	<i>Підготовка презентації</i>	<i>5 балів</i>
Разом		100 балів

Академічні успіхи студента на практиці визначаються за допомогою системи оцінювання, яка використовується у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії, реєструється прийнятим чином з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
-------------------	--------	-------------------------------

види навчальної діяльності	ECTS	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

5. ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ПРАКТИКИ

Здобувачі освіти здають керівнику практики щоденники, робочий зошит та звіт, заповнені відповідно до вимог і зразка, поданого у методичних рекомендаціях з проходження навчальної практики, відео-матеріали, світлини (скріни), які підтверджують роботу студента, конспекти занять (наочність), та/або сценарій позакласного заходу, тези чи статтю, відповідно до тематики кваліфікаційної роботи, рецензію на наукову/навчально-методичну статтю.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- Баханов К. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. Запоріжжя. 2000.
- Баханов К. Навчання історії практичною системою. *Історія в школах України*. 2000. №3. С. 33-37.
- Баханов К. Технологія розвивального навчання. *Історія в школах України*. 2001. №1. С.21-25.
- Галахер Кармел. Викладання історії в контексті сприяння демократичним цінностям і терпимості. К.: 1998
- ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Чинний від 01.07.2016. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 20 с.
- Завгородня Т.К. Прокопів Л.М., Стражнікова І.В. Методологія та технологія педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 76 с.
- Історія України. Всесвітня історія. 10-11 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.
- Історія: Україна і світ. 10-11 класи Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.
- Кузьменко О. Урок-семінар. *Історія в школах України*. 2001. № 1. С. 37-40; №2. С.29-31; №6. С. 20-23.
- Курилів В. Методика викладання історії: Навчальний посібник. Львів; Торонто: Світ, 2003. 248 с.
- Навчальна практика. Методичні рекомендації /укладач: Г.С. Гамрецька. Хмельницький: ХГПА, 2024. 28 с.
- Положення про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами освіти в ХГПА. URL: <https://drive.google.com/file/d/1E9UPedkO4MEF8TQYbs8w39RGuFqWuGKO/view>

13. Положення про організацію та проведення практики здобувачів вищої освіти у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії. URL: <https://drive.google.com/file/d/1mBSmAeoTGIurXfjJvvmSOzTsqpAtT6s5/view>
14. Положення про організацію освітнього процесу у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії URL: <https://drive.google.com/file/d/0B5IEIqZ057wxZnk5NnBMeGRYSnM/view?resourcekey=0-D4uIsW5wI2Yj-mxf750pbg>
15. Пометун О., Фрейман Г. Теорія та методика навчання історії. К.: Генеза, 2006.
16. Терно С. Умови формування наукових понять в учнів на уроках історії. *Історія в школі*. 2000. №1. С.9-12.
17. Терно С. Формування методологічної культури у процесі навчання історії. *Історія в школі*. 2000. №5. С.33-37
18. Турянська О. Методи особистісно-орієнтованого навчання в школі. *Історія в школах України*. 2002. №1. С.27-32.
19. Українська історична дидактика. Міжнародний діалог. К., 2000.